

§ 89

Svar på motion om valfrihet i äldreomsorgen från Cecilia Forss (M)

KSN-2022-02905

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** motionen besvaras med föredragningen i ärendet.

Sammanfattning

Cecilia Forss (M) föreslår i en motion väckt 17 oktober 2022

- att Lagen om valfrihetssystem (LOV) skall vara grunden för utvecklingen av hemvård och särskilda boenden för äldre under mandatperioden,
- att grundersättningen skall vara likvärdig för privata och kommunala utförare inom både hemvård och boende, samt
- att momsersättning schablonmässigt läggs till på samma sätt som man gör med skolpengen. Den skall täcka merkostnader i form av icke avdragsgill moms och skall inte utgöra en del av grundersättningen.

Beslutsunderlag

- Arbetsutskottets förslag 26 mars 2024 § 80
- Tjänsteskrivelse daterad 22 mars 2024
- Bilaga, Motion om valfrihet i äldreomsorgen från Cecilia Forss (M)

Yrkanden

Therez Almerfors (M), Ehsan Nasari (C), Jonas Segersam (KD), Jennie Claesson (L) och Alexander von Uckermann (SD) yrkar bifall till motionen.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag att besvara motionen mot Therez Almerfors (M) med fleras yrkande att bifalla motionen och finner att kommunstyrelsen bifaller arbetsutskottets förslag att besvara motionen.

Reservationer

Närvarande ledamöter (M), (C), (KD) och (L) reserverar sig mot beslutet till förmån för Therez Almerfors (M)) med fleras yrkande med följande motivering:
Cecilia Forss motion beskriver hur LOV kan användas som likvärdigt ersättningssystem för såväl egenregin som fristående utförare. Denna modell bör användas för kommunens äldreomsorg.

Alexander von Uckermann (SD) reserverar sig mot beslutet med följande motivering:
*Sverigedemokraterna förespråkar valfrihet och menar att kommunen behöver de privata aktörernas tjänster. Konkurrens leder till att fler aktörer etablerar sig och ger utökad valfrihet för de äldre att välja det alternativ som erbjuder bäst kvalitet. Grundproblemet är inte att privata aktörer etablerar sig, fokus bör istället ligga på att höja kvalitén och att satsa mer på äldreomsorgen överlag.
Privata aktörer etablerar sig där det finns en efterfrågan, inte för att jävlas med kommunen. Kommunen borde satsa mer på att höja kvalitén inom sina egna verksamheter, exempelvis genom att avsluta integrationsexperimentet på boendena och höja språkkraven?*

Särskilda yttranden

Stefan Hanna (UP) lämnar följande särskilda yttrande:
Utvecklingspartiet demokraternas, UP:s, Silveravtal med minoritetsstyret innebär att det fortsatt kommer att erbjudas särskilda boenden även i privat regi. 50 procent av behovet ska täckas av andra än kommunen själv. Avtalet innebär också att grundersättningen höjs och att ersättningssystemet ska vara likvärdigt för privata och kommunala utförare. Genom Silveravtalet kan de äldres valfrihet kopplat till alternativa platser att bo på försvaras och utvecklas genom att kommunen kan styra var nya särskilda boenden etableras. Vi uppskattar motionärens engagemang för att även privata aktörer ska få möta de behov kommunens invånare har av särskilt boende och hemtjänst. Det finns många skäl till varför det är viktigt med konkurrens av dessa tjänster. Konkurrensen erbjuder alternativa driftskoncept, driver på smartare arbetssätt, skapar en alternativ arbetsgivare för personalen och bättre försök att stimulera fler yngre att välja vård- och omsorgsyrken.

§ 80

Svar på motion om valfrihet i äldreomsorgen från Cecilia Forss (M)

KSN-2022-02905

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. **att** motionen besvaras med föredragningen i ärendet.

Sammanfattning

Cecilia Forss (M) föreslår i en motion väckt 17 oktober 2022

- att Lagen om valfrihetssystem (LOV) skall vara grunden för utvecklingen av hemvård och särskilda boenden för äldre under mandatperioden,
- att grundersättningen skall vara likvärdig för privata och kommunala utförare inom både hemvård och boende, samt
- att momsersättning schablonmässigt läggs till på samma sätt som man gör med skolpengen. Den skall täcka merkostnader i form av icke avdragsgill moms och skall inte utgöra en del av grundersättningen.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 22 mars 2024
- Bilaga, Motion om valfrihet i äldreomsorgen från Cecilia Forss (M)

Yrkanden

Therez Almerfors (M), Jonas Segersam (KD) och Ehsan Nasari (C) yrkar bifall till motionen.

Stefan Hanna (UP) yrkar bifall till föreliggande förslag att besvara motionen.

Kommunstyrelsens arbetsutskott
Protokollsutdrag

Datum:
2024-03-26

Beslutsgång

Ordföranden ställer föreliggande förslag att besvara motionen mot Jonas Segersam (KD) med fleras yrkande att bifalla motionen och finner att arbetsutskottet bifaller föreliggande förslag att besvara motionen.

Reservationer

Therez Almerfors (M), Ehsan Nasari (C) och Jonas Segersam (KD) reserverar sig mot beslutet.

Särskilda yttranden

Stefan Hanna (UP) lämnar följande särskilda yttrande:

Utvecklingspartiet demokraternas, UP:s, Silveravtal med minoritetsstyret innebär att det fortsatt kommer att erbjudas särskilda boenden även i privat regi. 50 procent av behovet ska täckas av andra än kommunen själv. Avtalet innebär också att grundersättningen höjs och att ersättningssystemet ska vara likvärdigt för privata och kommunala utförare. Genom Silveravtalet kan de äldres valfrihet kopplat till alternativa platser att bo på försvaras och utvecklas genom att kommunen kan styra var nya särskilda boenden etableras. Vi uppskattar motionärens engagemang för att även privata aktörer ska få möta de behov kommunens invånare har av särskilt boende och hemtjänst. Det finns många skäl till varför det är viktigt med konkurrens av dessa tjänster. Konkurrensen erbjuder alternativa driftskoncept, driver på smartare arbetssätt, skapar en alternativ arbetsgivare för personalen och bättre försök att stimulera fler yngre att välja vård- och omsorgsyркиen.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2024-03-22

Diarienummer:
KSN-2022-02905

Handläggare:
Hannes Vidmark

Svar på motion om valfrihet i äldreomsorgen från Cecilia Forss (M)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** motionen besvaras med föredragningen i ärendet.

Ärendet

Cecilia Forss (M) föreslår i en motion väckt 17 oktober 2022

- att Lagen om valfrihetssystem (LOV) skall vara grunden för utvecklingen av hemvård och särskilda boenden för äldre under mandatperioden,
- att grundersättningen skall vara likvärdig för privata och kommunala utförare inom både hemvård och boende, samt
- att momsersättning schablonmässigt läggs till på samma sätt som man gör med skolpengen. Den skall täcka merkostnader i form av icke avdragsgill moms och skall inte utgöra en del av grundersättningen.

Beredning

Ärendet har beretts av vård- och omsorgsförvaltningen och kommunledningskontoret. Ärendet beslutades av äldrenämnden den 21 mars 2024.

Föredragning

Uppsala kommun står inför en utmaning med att matcha behov och utbud av platser inom särskilda boenden för äldre och att lagen om valfrihetssystem (LOV) används som upphandlingsform bedöms vara orsaken till att kommunen befinner sig i den situationen.

LOV innebär att privata aktörer själva kan bestämma var och när nya boenden ska byggas. Detta har resulterat i ett överskott av boenden, med alla etableringar inom LOV placerade i stadens centrala delar. Inga boenden har byggts på landsbygden eller i flera tätbefolkade stadsdelar. Det prognostiseras att detta överskott kommer att kosta kommunen mellan 30 och 50 miljoner kronor årligen om inga åtgärder vidtas.

Kommunen kommer kunna ta bättre ansvar i planeringen av särskilda boenden genom en övergång till lagen om offentlig upphandling (LOU). Genom att göra detta kan kommunen förbättra rådigheten och minska kostnaderna för överskott av platser. Samtidigt skulle en ökad kontroll över etableringar kunna minska riskerna för så väl över- som underetablering av platser. Kommunen kan med detta också säkerställa en bättre geografisk spridning av framtidens boenden och på det sättet stärka den enskildes valfrihet.

Genom att enbart upphandla särskilt boende med stöd av LOU förväntas kommunens rådighet öka. Kommunens kontroll över planering, etablering och fastigheter bedöms öka liksom möjligheterna till att matcha utbudet av särskilda boenden i kommunen efter behovet. Det ger också kommunen möjlighet att påverka driftsformer och balans mellan olika utförare.

I dag tillämpas likvärdiga ersättningsvillkor inom särskilt boende för utförare inom LOV och kommunens egen regi. Det innebär att ersättningen per belagd plats och dygn för omvårdnad och demensplatser är densamma. Kommunens egen regi har även så kallade korttidsplatser som genererar en annan typ av ersättning.

Momskompensation ingår till de privata utförarna för såväl särskilda boenden som inom hemtjänst och hemsjukvård. För särskilt boende höjdes denna momskompensation från 2 till 3 procent av ersättningen inför år 2023 utifrån förvaltningens beräknade kostnad som de privata utförarna har för sådana kostnader. För de kommunala verksamheterna finns i stället andra faktorer som påverkar och bidrar till merkostnader som exempelvis sista handsansvaret, heltid som norm, borttagande av delade turer och minskning av visstidsanställda.

Den ersättning som betalas ut till privata och idéburna utförare grundar sig på en omvärldsbevakning av andra jämförbara kommuners ersättningsnivå, budgetutrymme enligt Mål och budget, självkostnader i egen regi och övriga relevanta faktorer som anställningsavtal/pensionsavtal eller dylikt. Dessutom används vägledande skrifter från SKR (Sveriges Kommuner och Regioner) vad gäller principer för ersättningsvillkor inom LOV inför justeringar av ersättning till utförare. Ersättningsnivåer och modell för uppräknings kommer att justeras i anslutning till en övergång från LOV till LOU inom särskilda boenden för äldre.

Äldrenämnden vill även fortsättningsvis värna valfriheten för den enskilde och en mångfald av aktörer på marknaden och detta kan i större utsträckning ske genom att upphandlingar enligt LOU, vilket förvaltningen visat i tidigare utredning av frågan. Grunden för äldreomsorgen ska fortsätta vara högt ställda kvalitetskrav och hög nivå på verksamhetsutveckling i så väl egen som extern regi.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt i ärendet.

Beslutsunderlag

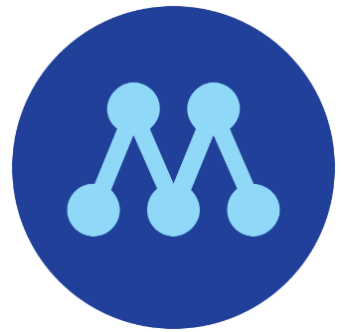
- Tjänsteskrivelse daterad 22 mars 2024

- Bilaga 1, Motion om valfrihet i äldreomsorgen från Cecilia Forss (M)
- Bilaga 2. Äldrenämndens beslut 21 mars 2024 §

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör och
biträdande stadsdirektör

Motion om valfrihet i äldreomsorgen

För oss moderater är det viktigt att äldres behov och önskemål sätts i centrum. All äldreomsorg skall präglas av trygghet, värdighet och tillgänglighet.

Ökad valfrihet och mångfald inom vård och omsorg förbättrar kvaliteten och ökar tillgängligheten för våra äldre. De privata utförarna i Uppsala kommun anser att Lagen om valfrihetssystem (LOV) ger dem bättre möjlighet att investera långsiktigt i omsorg av god kvalitet än alternativen. Vi Moderater delar den åsikten.

Antalet privata särskilda boenden för äldre har under de två senaste S-styrda mandatperioderna minskat på grund av att kommunen tagit över boenden i egen regi och avbrutit beslutade upphandlingar. Olika villkor för kommunala och privata boenden har minskat leverantörernas intresse att delta i upphandlingar.

Under samma period har även antalet leverantörer av hemvård¹ minskat markant. Några utförare har fallit bort på grund av brister i kvaliteten och därmed uppsägning från kommunens sida, andra på grund av villkor som utförarna ansett omöjliga att leverera.

Ett stort bekymmer är att de privata utförarna inte arbetar på samma villkor som de kommunala. Detta visas i utredningen Översyn av boendeformer inom äldreomsorgen (Dnr ALN-2021-00414). När utredningens resultat tolkas måste man ha i minnet att de privata aktörerna har en merkostnad på drygt 4% bestående av moms som egenregin inte har². Denna differens har inte belysts i utredningen.

För att leverera bästa möjliga omsorg till våra äldre enligt ovan yrkar jag:

- att Lagen om valfrihetssystem (LOV) skall vara grunden för utvecklingen av hemvård och särskilda boenden för äldre under mandatperioden
- att grundersättningen skall vara likvärdig för privata och kommunala utförare inom både hemvård och boende
- att momsersättning schablonmässigt³ läggs till på samma sätt som man gör med skolpengen⁴. Den skall täcka merkostnader i form av icke avdragsgill moms och skall inte utgöra en del av grundersättningen.

Uppsala den 17 oktober 2022
Cecilia Forss (M)

¹ Med hemvård avses enligt socialvårdslagen den helhet som bildas av hemservice (hemtjänst) och hemsjukvårdsuppgifter.

² Det är igen merkostnad för kommunen då kommunen ersätts för denna differens via momssystemet.

³ 4,2% för äldreomsorg enligt SOU 2015:93

⁴ Beräkningen av skolpeng regleras i Skolförordningen.

§ 17

Svar på motion om valfrihet i äldreomsorgen från Cecilia Forss (M)

ALN-2024-00211

Beslut

Äldrenämnden föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** motionen besvaras med föredragningen i ärendet.

Sammanfattning

Cecilia Forss (M) föreslår i en motion väckt 17 oktober 2022

- att Lagen om valfrihetssystem (LOV) skall vara grunden för utvecklingen av hemvård och särskilda boenden för äldre under mandatperioden
- att grundersättningen skall vara likvärdig för privata och kommunala utförare inom både hemvård och boende, samt
- att momsersättning schablonmässigt läggs till på samma sätt som man gör med skolpengen. Den skall täcka merkostnader i form av icke avdragsgill moms och skall inte utgöra en del av grundersättningen.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 12 mars 2024
- Bilaga, Motion om valfrihet i äldreomsorgen från Cecilia Forss (M)

Yrkanden

Jonas Segersam (KD) yrkar med bifall från Cecilia Forss (M), Rigmor Stenmark (C), Karin Thalén Ottersgård (C), Birgitta Wikmark Carlsson (L) och Anders Sehlin (SD) att motionen ska bifallas.

Beslutsgång

Ordföranden ser att det finns två förslag, dels arbetsutskottets förslag, dels förslag enligt Jonas Segersams (KD) yrkande.

Äldrenämnden
Protokollsutdrag

Datum:
2024-03-21

Ordföranden ställer de två förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt arbetsutskottets förslag.

Reservationer

Jonas Segersam (KD), Cecilia Forss (M), Rigmor Stenmark (C), Karin Thalén Ottersgård (C) och Birgitta Wikmark Carlsson (L) reserverar sig mot beslutet enligt följande:

Cecilia Forss motion beskriver hur LOV kan användas som likvärdigt ersättningssystem för såväl egenregin som fristående utförare. Denna modell bör användas för kommunens äldreomsorg.

Vi yrkade därför att motionen bifalls.

Anders Sehlin (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för Jonas Segersams (KD) yrkande.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande